Riigikantselei

Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027

Sisukord

Julgeolek ja kaitse, välispoliitika ja -kaubandus **3**
Euroopa kaitsevalmiduse tugevdamine **3**
Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika, laienemine **4**
Kriisivalmidus ja elanikkonnakaitse **6**
Turvaline sisepiirideta ala **7**
Tõhus piiriülene õigusalane koostöö **8**

Julgeolek ja kaitse, välispoliitika ja -kaubandus

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025

Euroopa kaitsevalmiduse tugevdamine

1. Euroopa Liidu kaitsealgatused peavad **toetama NATO võime-eesmärkide** saavutamist koos selge ajajoonega hiljemalt aastaks 2030. Keskenduda tuleb kriitiliste puudujääkide kõrvaldamisele, sealhulgas **õhukaitsele, laskemoonale ning kaugtule ja meredomeeni võimekusele**.

2. Kasvatada tuleb **Euroopa kaitsetööstuse suutlikkust toota kriitilisteks võimearendusteks vajalikke tooteid tõhusalt ja massiliselt** juba lähiaastatel. Selleks tuleb kasutada nii ELi rahastust kui ka liikmesriikide kaitsekulutuste kasvu. Toetame kriitiliste võimete saavutamiseks tootmiseesmärkide kokkuleppimist Euroopa Liidu tasemel, samuti kriisikindluse saavutamiseks vastavate varuosade eelladustamist.

3. Euroopa Liidu kaitsealgatused peavad olema **võimalikult avatud Ukraina, ELi-väliste NATO liitlaste ning teiste samameelsete kolmandate riikide** osalusele.

4. ELi kaitsevalmiduse kiiremaks kasvatamiseks oleme valmis **ELi eelarve tagatisel ühislaenuks**, mis pakuks liikmesriikidele lisaks laenudele ka toetuseid enne järgmist ELi pikaajalise eelarve perioodi (MFF 2028+). Eesti eesmärk on leida võimalikult solidaarne ELi-ülene lahendus lisaks riiklike kaitsekulude suurendamisele, sest ELi kaitsevalmidus on Euroopa avalik hüve.

5. ELi eelarve toel tuleb ellu viia **Euroopa Liidu kaitsevaldkonna ühishuviprojektid**. Eesti prioriteedid on laskemoona tootmise suurendamine ja laskemoonaladude loomine, Euroopa õhu- ja raketikaitse kõikehõlmava ja NATOga täielikult integreeritud kilbi loomine, idapiiri kaitseliini loomine, drooniseire ja -tõrje võimekused, sõjalise liikuvuse edasiarendamine (fookusega kahese kasutusega taristuprojektide rahastamisel) ning merealuse taristu kaitse võimekuse loomine.

6. Parandada tuleb **erakapitali kättesaadavust** Euroopa kaitsetööstuse ettevõtetele, sealhulgas ettevõtete kasvufaasi toetamiseks. Selleks tuleb **eemaldada Euroopa Investeerimispanga piirangud** ka puhtalt kaitseotstarbelistele toodetele (relvad ja laskemoon). Lahendada tuleb ka kaitsevaldkonna jätkusuutliku investeeringuna käsitlemisega seotud küsimused.

7. Kiireloomuliselt tuleb luua **Euroopa kaitse ühtne tur**g. ELi ühtsel turul tuleb kohaldada NATO standardeid ning ühtlustada ja lihtsustada kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimist ja ekspordiprotsesse (litsentsid, load, sertifikaadid).

8. Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna **hangetes** osalemise nõuded peavad tagama võrdsed võimalused väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Soodustada tuleb kaitsetoodete **ühishankeid** ja parandada nende koordinatsiooni. Liikmesriikidele peab jääma pädevus tulenevalt julgeolekuolukorrast otsustada, kellelt kaitsetooteid ja -varustust hankida, et tagada varustuse õigeaegne kättesaadavus.

9. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemine **Euroopa Liidu kaitsevaldkonna arendusprogrammides** (nagu Euroopa Kaitsefond ning Euroopa kaitseinvesteeringute programm) peab muutuma senisest lihtsamaks. Oluline on programmide raames toetada selliste uuenduslike lahenduste väljatöötamist, millele oleks tagatud nii nõudlus kui ka turg. Lahenduste innovatsioonitsükkel tuleb muuta palju lühemaks (ideest turukõlbuliku toote või teenuseni 0,5–1,5 aastaga).

10. Kosmose, side- ja küberkaitse valdkondades tuleb suurendada kaugseire andmete kättesaadavust ning arendada Euroopa Liidu toel vastavaid kahese kasutusega teenuseid (nagu kaugseire rakendused, turvalised sidelahendused, täpne positsioneerimine ning autonoomsed ja küberkindlad süsteemid).

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025

Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika, laienemine

11. Euroopa Liidu välis- ja julgeolekupoliitika keskmes peab olema **Ukraina võidu nimel töötamine, Ukraina igakülgne toetamine ja tema jõupositsiooni kindlustamine. Õiglase ja kestva rahu lahutamatuks osaks on Venemaa vastutusele võtmine ja julgeolekutagatised, mis välistavad tulevase agressiooni.** Otsuseid Ukraina ja Euroopa julgeoleku kohta ei saa teha ilma Ukraina ja Euroopata. Eesti ei tunnista kunagi piiride jõuga muutmist ning riikidele peab jääma õigus valida ise oma julgeolekukorraldus ja alliansid.

12. Ukraina **kaitsevõimet** tuleb toetada pikka aega ja võimalikult suures mahus, ka siis, kui sõja aktiivne faas lõppeb. Vaja on tagada Ukrainale pikaajaline **jätkusuutlik makrofinantsabi** ning tagada Euroopa Liidu ja partnerite koordineeritud toetus Ukraina **ülesehitusele**.

13. Euroopa Liidu pikaajaline **Venemaa ohjeldamise poliitika** peab tagama, et Venemaa ei oleks võimeline agressiooni jätkama ja kannaks vastutust. Selle aluseks peab olema **ühine ohupilt** ELis, mille kohaselt on Venemaa Euroopa Liidule pikaajaline strateegiline oht.

14. Euroopa Liit peab toetama Ukraina vastu toime pandud **agressioonikuriteo eritribunali** asutamist Euroopa Nõukogu raames ja saama selle liikmeks.

15. Venemaa suhtes tuleb kehtestada **täiendavaid ja võimalikult suure mõjuga sanktsioone** seni, kuni Venemaa jätkab agressioonisõda Ukraina vastu. Sanktsioonid peavad kehtima kuni Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse taastamiseni tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ja kuni Venemaa hüvitab sõjakahjud. Erilise tähelepanu all on energiakandjad, varilaevastik ja Venemaa sõjalist taastumist võimaldav tehnoloogia. Toetame Vene ja Valgevene kaupadele võimalikult kõrgeid Euroopa Liidu tariife.

16. Venemaa **külmutatud varade põhiosa tuleb võtta kasutusele** Ukraina heaks. Külmutatud varad peavad jääma külmutatuks, kuni Venemaa hüvitab Ukrainale kahjud või kuni varade põhiosa võetakse kasutusele.

17. **Kõik võimalikud Euroopa Liidu sammud, mis on tõlgendatavad Venemaaga suhete normaliseerimisena, peavad sõltuma Venemaa eelnevatest sammudest põhjustatud materiaalse ja moraalse kahju hüvitamisel.** Vältida tuleb igasugust ELi majanduslikku sõltuvust Venemaast.

18. Euroopa Liit peab välja töötama ja ellu viima kõikehõlmava **strateegia Venemaa sabotaaži ja vaenuliku mõjutustegevuse ennetamiseks ja tõrjumiseks** nii Euroopa Liidus kui ka naabruskonnas, eriti ELi kandidaatriikides. Selle raames peab Eesti oluliseks rakendada ELis **Venemaa kodanike suhtes ühtlaselt ranget viisa- ja elamisloapoliitikat.**

19. **Kuna Euroopa Liidu välispoliitika tugevus ja tõsiseltvõetavus peitub ühtsuses, ei tohi selle järjepidev pahatahtlik rikkumine ja õõnestamine saada põlistatud.** Eesti tugev eelistus on alati ELi-ülesed lahendused. Samas võib teatud kiireid tegusid nõudvates küsimustes olla vajalik liikuda esmalt edasi tahtekoalitsiooniga, kui üks või mitu liikmesriiki blokeerib põhimõtteliselt edasiliikumist. Juhul, kui mõni liikmesriik on järjepidevalt ja sihikindlalt ohuks Euroopa Liidu väärtustele, peaks Euroopa Liit tegutsema ning **kaaluma hääleõiguse äravõtmist vastavalt aluslepingutele**.

20. ELi jaoks on oluline võimalikult **stabiilne ja toimiv Atlandi-ülene suhe.** On oluline, et EL ja USA oleksid partnerid, kes töötavad ühiste eesmärkide nimel koos ja arvestavad üksteise strateegiliste huvidega. Selleks on vaja regulaarset suhtlust ning ELi tegevusplaani majanduslikuks ja poliitiliseks koostööks. Töötada tuleb kaubandustõkete kõrvaldamise nimel. Vajaduse korral peab EL seisma ühtselt enda huvide eest.

21. Hiina toetab Venemaa agressioonisõda ning käitub globaalsel areenil üha jõulisemalt ja süsteemsemalt. Seetõttu tuleb **ajakohastada ja tugevdada ELi Hiina-suunalist poliitikat**, mis tugineb ELi senisele kolmesele lähenemisele Hiinale (partner, konkurent, rivaal), kuid tuvastaks ja võtaks rohkem arvesse ka Hiinast tulenevaid väljakutseid.

22. Euroopa Liit peab võtma **aktiivse ja juhtiva rolli rahvusvahelistes organisatsioonides** koostöös samameelsete riikidega, et vastustada katseid asendada rahvusvaheline reeglitel põhinev maailmakord multipolaarse ning jõul ja mõjusfääridel põhineva korraga.

23. Oluline on jätkata pingutusi **globaalsete partnerite** kaasamiseks. ELi suhtluses globaalsete partneritega ja nende hõlmamise tegevuskavas peab olema kesksel kohal Venemaa agressiooni vastane

tegevus ja Ukraina toetamine. Partnerite tegutsemine neis küsimustes mõjutab võimalikke koostööprojekte ELiga.

24. Eesti soovib kiirendada **uute ELi vabakaubanduslepete ja partnerlussuhete** sõlmimist riikide ja regioonidega (sealhulgas Mercosuri, Mehhiko ja Indiaga), et avada ELi kodanikele ja ettevõtetele uusi turge ja investeerimisvõimalusi, suurendada ELi majanduslikku julgeolekut ja vähendada kriitilisi sõltuvusi. Ukraina lõimimiseks ELi ühtse turuga on vaja täielikult rakendada vabakaubanduspiirkond ning asendada ajutised lahendused püsivatega.

25. **Euroopa Liidu arengukoostöö** peab olema paremini koordineeritud ja edendama ELi huvisid. Selleks tuleb kasutada muu hulgas **Global Gateway strateegiat**, et aidata globaalsetel partneritel arendada olulisi projekte digi-, küber-, kliima-, taristu- ja energia- jm koostöö kaudu.

26. **ELi laienemine** on strateegilise tähtsusega. Tegu on ELi tugevaima hoovaga, et suurendada ühist väärtusruumi, julgeolekut ja jõukust Euroopas. **Toetame Ukraina, Moldova ja Lääne-Balkani riikide ELi integratsiooni**, mis arvestab kandidaatriikide mõõdetavaid edusamme. Täielik joondumine ELi ühtse välis- ja julgeolekupoliitikaga, sh sanktsioonides, on uues geopoliitilises kontekstis olulisem kui kunagi varem. Ukraina ELiga integreerimist tuleb kiirendada, arvestades Ukraina edusamme liitumisprotsessis, ning et tagada Ukraina julgeolekut ning majanduslikku ja poliitilist stabiilsust.

27. EL peab tegema **ettevalmistusi ning tagama suutlikkuse uute liikmesriikide vastuvõtmiseks.** ELi ettevalmistused uute liikmesriikide vastuvõtmiseks peavad toimuma paralleelselt laienemisprotsessiga.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025

Kriisivalmidus ja elanikkonnakaitse

28. Euroopa Liidus tuleb edasi arendada **ühist valmisolekut reageerida erinevatele raskete tagajärgedega kriisidele ja ohustsenaariumidele, sh sõjaline ohustsenaarium või ulatuslik hübriidrünnak**. Tuleb **jätkata ühiste reageerimisvõimekuste** (nt ELi elanikkonnakaitse mehhanismi rescEU võimekused) **loomist ja kriisivarude eelpaigutamist** vastavalt regionaalseid erisusi arvestavatele ohuhinnangutele.

29. Ühiselt tuleb parandada valmisolekut **elanike evakuatsiooni** korraldamiseks ning **keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumaohtude** seireks ja neile reageerimiseks.

30. **Toiduvarude ja tarneahelate toimepidevuse** tagamiseks kriisiolukordades tuleb välja töötada ühtne ELi kriisiplaan, mis sisaldab kriisikavu varude haldamise, logistika, tarneahela prioriteetide ning

liikmesriikide koostöö kohta, sh arvestades nn rinderiikide aktiivse toetamise vajadust sõjalise kriisi korral.

31. Ohuhinnanguid aluseks võttes tuleb Eestis või lähiriikides tagada **eelpaigutatud ravimite, meditsiiniseadmete ja veretoodete varud**.

32. Välja tuleb töötada ühised hädaolukorra plaanid ning parandada piiriülest andmevahetust ja koostööd, et hallata koordineeritult **mere- ja piiriveekogude reostusjuhtumeid**.

33. ELis tuleb **tugevdada veeteenuse vastupidavust keskkonna-, majandus- ja geopoliitilistele ohtudele**, rakendades varajase hoiatuse süsteeme, kriisijuhtimise mehhanisme, ringmajanduse põhimõtteid ja strateegilisi veevarude kaitsemeetmeid. Välja tuleb töötada veeteenuse kvaliteedi, toimepidevuse ja jätkusuutlikkuse standard, selleks, et **tagada puhas ja taskukohane vesi**.

34. **Sõjaliste ja tsiviilsete küberkogukondade koostöö tugevdamine** on hädavajalik, et tõhusamalt kaitsta kriitilist infrastruktuuri, ennetada ja tõrjuda küberrünnakuid ning koordineeritult kriise hallata. Eriti olulised on Euroopa Liidu ja NATO koostöö ning ühisõppused, mille kaudu tuleb ühtlustada lähenemisviise, jagada reaalajas infot ning suurendada hübriid- ja küberohtudele vastupanu võimet.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025

Turvaline sisepiirideta ala

35. Eestile on oluline **tugev ja kaitstud välispiir**, et tagada vaba liikumine kui ELi põhivabadus ja vaba liikumise ala toimimine. **Välispiiri taristu ning seire- ja infosüsteemide arendamine peab olema suuremas ulatuses ühiselt rahastatud**, kuna tugev välispiir on Euroopa Liidu ühishuvi. See peab hõlmama drooniseire ja -tõrje ühist arendamist ja rahastamist.

36. Oleme valmis ELi rahastuse toel korraldama Eestis suuremas mahus **väljaõpet Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) ühisele piirivalvekorpusele**. Taotleme suuremat Frontexi ametnike osalemist meie idapiiri valvamisel.

37. Hübriidrünnakuna tuleb käsitada ka olukordi, kus kolmas riik kasutab **ebaseaduslikku rännet survevahendina**, et destabiliseerida liitu või liikmesriiki. Euroopa Liit ja liidu õigus peab toetama liikmesriike sellistes olukordades, et oleks võimalik otsustavalt reageerida ja võtta vajalikke erimeetmeid riikliku julgeoleku ja avaliku korra tagamiseks.

38. Euroopa Liidu välisteenistus peab tegema **strateegilist kommunikatsiooni** päritoluriikide suunal, et **selgitada ELi ebaseadusliku sisenemise tagajärgi**. Euroopa Liit peab tagasivõtualase koostöö

parandamiseks aktiivsemalt rakendama välispoliitilisi mõjutusvahendeid (viisa-, kaubandus- ja arengukoostöö poliitika). Vaja on **kehtestada lihtsam ja tõhusam tagasisaatmise õigusraamistik**, sealhulgas rangemad eeskirjad kuritarvituste piiramiseks ja tagasipöördujate põgenemise vältimiseks ning õiguslik võimalus tagasisaatmiskeskuste loomiseks kolmandates riikides.

39. Ukraina **sõjapõgenikele ajutise kaitse rakendamise** lõpetamisel on vaja Euroopa Liidu koordineeritud lähenemist, näiteks tähtajalised elamisload töötamiseks ja õppimiseks, et vältida sõjapõgenike liikumist varjupaigasüsteemi. Samuti on vajalik ELi koordinatsioon ja koostöö Ukrainaga sõjapõgenike toetamisel nende kodumaale naasmisel.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025

Tõhus piiriülene õigusalane koostöö

40. Sidetehniliste andmete säilitamine peab olema lubatav selliselt, et õiguskaitseasutustel oleks võimalik tõhusalt kuritegusid ennetada ja menetleda, sõltumata nende andmete asukohast Euroopa Liidus. Seetõttu on vaja k**ehtestada sideandmete säilitamise ühtsed ELi tasandi reeglid**, mis peavad looma tasakaalu julgeoleku tagamise ja privaatsuse kaitse eesmärkide vahel.

41. **Euroopa Liidu karistusõiguse kujundamine peab piirduma üksnes miinimumnõuete seadmisega**. Euroopa Liidu õigusaktides tuleb vältida juriidiliste isikute suhtes kohustuslike lisakaristuste kehtestamist, ulatuslike aegumistähtaegade nõudmist ning üksikasjalikke viiteid menetlusliikidele ja meetmetele. Toetame **Euroopa Liidu karistusõiguse näidissätete väljatöötamist**, et vältida ELi karistusõiguses eriregulatsioone ja tagada parem kooskõla meie karistusõiguse süsteemiga.

42. ELis tuleb tagada **justiitsvaldkonna piiriülene digitaliseerimine**. Selleks tuleb seni peamiselt sisevaldkonna infosüsteemidega tegelenud **Euroopa Liidu IT-agentuurist (eu-LISA) kujundada laiemate ülesannetega IT-amet**, kes toetaks piiriüleseks koostööks vajalike digilahenduste arendamist ka teistes valdkondades. Ameti Tallinna üksuses peab (peakorteri funktsioonide täitmise kõrval) olema samuti võimalik uusi IT-lahendusi arendada ja infosüsteeme majutada. Näeme, et amet saaks lähiaastatel täita suuremat rolli justiitsvaldkonna piiriülese digitaliseerimise toetamisel, aga ka teiste Euroopa Liidu ametite IT-süsteemide majutamisel ning turvalise andmesidesüsteemi arendamisel liikmesriikide ja Euroopa Liidu kriisihaldusega tegelevatele asutustele.

43. Luua tuleb ELi-ülene **IT-platvorm, mis võimaldab elektrooniliselt edastada rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise taotlusi** ning nende kohta teiste liikmesriikidega infot vahetada.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025